

בן-יהודה העברי-ערבי

את אליעזר בן-יהודה הכרתי עוד בבואי אל הארץ בשנת 1911. ע"י המנוח ספיר באמצעות זה האחרון התודע אלי אז במשרד האפ"ק ביפו. בתור בלשן המת-עסק בחבור מלון לשפה העברית החדשה והישגת ויזמין אותי לבקר בביתו. כשתהיה לי ההזדמנות לבקר את עיר-הבית, ירושלים.

בחדש סיון תרע"ב, בבואי ירושלימה, בקרתי את בן-יהודה בביתו שהיה גם משרד מערכת „האור“ ולמען לא יפריעו-ט איזה מבקרים שהיו הגלים לבקרה לפעמים תכופות הכניסני לחדרו הפרטי, אותו קדש-הקדשים שבו נמצאת האנטיק-לופידיה העברית.

ומה מאוד השתומתי לראות על שלחני של המורה ספרים ומלונים ערבים שונים, קבץ-מלונים שלם כזה, לא מצאתי מעולם אלא אצל יהודי-סגולה מגדולי חכמי הערבים עצמם.

בן-יהודה, התחיל לבאר לי את עבודתו הענקית הזאת, ויראה לי עמודים שלמים מתחלת עבודתו זו ויבאר לפני את הקושי שהוא מוצא על דרכו. אחרי אלפים שנה שבהן היתה השפה העברית נשכחה כמעט כמת מ"ב, אלמלא התפללות ופרקי התנ"ך שהרגלו בני-ישראל להעלות מתוך היסוד-דעת בתפלותיהם ובת-הזוניהם בבתי-כנסיות ובבתי-מדרשות... השפה העברית — אמר בן-יהודה —

היא שפה שמית, ולכן, אם נרצה לחדור אל תוך מובני של המלים העבריות עלינו להפש את דומיהן כשאד השפות השמיות, וביחוד בשפה הערבית, שלה קרבת-בשר" עמש עם העברית שלנו.

ואהרי אשר הזכיר 'תמנה מלים אחדות דוגמא, מתוך אותו החומר הרב שהיינו מדפדפים אותו יחד אתו, סכם את דבריו לאמר: מתוך הכרה זו שקדתי על למוד השפה הערבית הספרותית, לא רק מפני שהיא שפתו של אותו העם שבקרבו אנהנו יושבים אלא גם מפני שע"י ידיעת השפה הזאת, אוכל עד כמה

שאפשר, להביא את חבורי זה, לידי שלמות.

זוהי תמצית השיחה שהיתה בינינו אז, באותו בקור, אח"כ היו לי אתו עוד שיחות רבות אחרות בביתו בירושלים או במקום אחר, ביפו, למשל ובהודמנו-יות שונות, היה מוציא מפיו רשימת-מלים עבריות וערביות, שמאבן את-הוצכו שתיהן, ושואל אותי את חות-דעתי בנוגע למקורן בערבית.

מתוך כל אותן השיחות התכופות שהיו לי אתו ומתוך העבודה הלאומית הענקית ההוריית שהתמסר לה, שבעדה הקריב את כל ימי חייו נכחתי לדעת שבן-יהודה לא היה בלשן יהודי רק בשפת-תנו העברית, אלא גם בלשן יהודי בשפת הערבית, מימי תקופת הזהב הערבית הידועה באנדלוסיה, ושבה השתתפו גם אבן-תבון, בן-גבירול, אל-חריוזי ועוד מסובי היהודים הספרדים, לא הלך איש בעקבותיהם, עד שבא אליעזר בן-יהודה ויחזיר את העטרה ליושנה.

ההכרל שישנו בין אלה שהיו בתקופת הזהב הערבית ובין אליעזר בן-יהודה בתחלת תקופת-הזהב של הבית-הלאומי הערבי בא"י, הוא: שהם העשירו את השפה הערבית ממטמוני השפה והספרות העברית, והוא — בן-יהודה — סלק את הובח של השפה הערבית המגיע ממנה לאחותה — העברית, ולא זאת אלא, שע"י הנפתם ושקולם של המלים והמבטאים הערביים, העשיר — בהיסח דעת — גם את השפה הערבית שלא בכונה אמנם.

אבל חסרון אחד היה לתמונה אליעזר בן-יהודה מעבודתו המכופלת הזאת, הוא לא נכנס בקשר עם ועד הלשון הערבי הנמצא בקהיר, כדי שיוכל להפרות יותר את עבודתו ע"י חלופי-דעות וקריאת הקובץ שהועד הני"ז מוציא מוזמן לזמן, הדבר הזה היה לא רק מקיל עליו את עבודתו הלאומית, אלא גם היה נותן ספוק לו עד שהוא בעבודתו הבלש-

נית, מתוך נקודת מבט בין-לאומית, ויכול להיות שעייז היה כבר גומר את עבודתו לפני כמה שנים, ובכך, המלון הזה, שרק קרבנותיו, בשרו ודמו של בן-יהודה, הם אשר יצרוהו נשאר יתום כמו שאמר הד"ר קלוזנר על קברו של המנחם על ועד הלשון העברי, להטפל ביתום הזה, עד שיגיע לבגרות, ויוכל להיות נושא את עצמו ככל היצורים, הועד הזה צריך תומ"י להקדיש את מיטב כחותיו לגמירת המלון הזה. עפ"י אותה השטה שקבע לו אביו בן-יהודה, אם זכרו של זה קדוש בעיניו, ישנם בין חברי-כאלה, שהם בקיאים בשתי השפות : העברית והערבית, ואלה, יחד עם עבודתם שהעם העברי בכללותו מטיל עליהם, יבואו בקשר עם ועד-הלשון הערבי במצרים כדי להקל עליהם את העבודה, ואז לא רק יחיו את זכרו של היוצר הראשון בן-יהודה, ע"י מפוחם את היתום שהשאיר אחריו, אלא גם ידויכו את העם העברי יסקם לתחיה, ע"י התפתחות שפתו, ומאידך גיסא, ירימו על גם — ע"י ועד-הלשון הערבי — את אותה הקרבה המקורית שישנה לא רק בין שתי השפות העברית והערבית, אלא גם הקרבה בין שני הגזעים האלה, בנפשם רוחם ונשמתם. הכולטת מכין מלותיהם ומבטאיהם המשותפים.

ואלמלי הכיר העם הערבי, ע"י קיצוניותו

הלאומית הערבית של אליעזר בן-יהודה לאו דוקא בתור סופר מצוין, אלא גם ע"י הוצאתו של חבור-נפלא זה בשפתם, כי אז היו מציבים לו את אותה המצבה שהעם העברי הולך להקים לו אותה, ושזכרה ישאר בתולדות התפתחות ושתי השפות האהיות : העברית והערבית.

יהי זכרו של ההכם אליעזר בן-יהודה ברוך !